

Oplysninger fra forskellige kilder vedr. Lodbjerg Sogn

Af Niels Vestergaard Larsen, Mors

Fra Traps Danmark:

Lodbjerg Sogn. bl.a.: - Sandflugten ødelagde byen Skovsted (1421 Skoustedt), der 1664 havde 6 gaarde, men i 1688 kun 1 gaard og 3 huse. Den laa nord for Lodbjerg Kirke. - Gaarden Rotbøl (1600 Rottbøll) tilsandede ogsaa i 1700 tallet. Rotbøl skal have været en herregaard. Den havde dog 1664 kun 7 tdr. hartk. og laa da under Vestervig Kloster. Slægterne Rottbøll og Lodberg stammer fra en fæster af gaarden. - I sognet fødtes 1625 den senere biskop, Christen Jensen Lodberg.

Fra D.H. Wulff's »Statistisk Bidrag til Vendelbo Stifts Historie«:

Præsteindberetninger:

1555: - Hr. Christen i Hvidbjerg Vestenaee giver tilkende bl.a. »at Hvidbjerg og Lodbjerg Sognes marker er meget fordærvet af sand og sæden liden«.

- Ørum Sogn: - Han giver tilkende, at hans rette præstegaard til den fornævnte sogn er til Ørum Slot og giver al sin skyld, herlighed og andet (hertil), og mener han, det maa være uret, og begærer, at han maa fange sin præstegaard, men han faar af Ørum Slot hvert aar 3 læs rug og 3 læs byg.

- Lodbjerg Sogn: - Han har en præstegaard i Lodbjerg, som skylder 4 pd. byg, 4 dags-gerninger, og stedsemaal, naar det falder. Herligheden, ægt og andet haver Herman Skeel til Irup. Derudover har han 1 gadehus, som han har 6 dags-gerninger af. Der er et degneboel, som ligger til Irup, og degnen har 4 orte korn deraf. - Den fornævnte Lodbjerg Kirke kan vel ødelægges, og de folk udi Ørum søge Kirke - om Kongen maatte det samtøcke vell. (her

henvises til det klemmebrev, hvorefter Lodbjerg Kirke skulle nedlægges og sognefolkene søge Ørum Kirke, men at dette dog alligevel ikke skete.)

1571: - Hr. Christen i Hvidbjerg har 3 Sogne og 3 Præstegaarde - Hvidbjerg-Lodbjerg og Ørum Sogne. - Og kan han saae til Hvidbjerg Præstegaard 5 Td. rug, 4 Td. byg, havre (?), enghø 16 læs. - Landgilden af Lodbjerg Præstegaard 4 Td. byg. - Landgilden af Ørum Præstegaard 4 td. rug og 2 td. byg og 4 td. havre. - Og beklager han sig, at sand haver fordærvet størsteparten af Hvidbjerg og Lodbjerg Sogne.

1625: - Hr. Peder Olufson i Hvidbjerg har 3 Sogne. - Af Ørum Byes Præstegaard: 1 læst byg, 6 td. havre.

Lodbjerg Sogn: Præstegaarden 1 læst byg. Gæsterihavre 6 td. og 1 skovsvin haver velb. Christopher Gestrup. - Holder jeg en medtjener (kapellan) til kost, løn og seng. - Haver sandflugt nu i vaardag overløbet meget af Hvidbjerg Præstegaards jord, eng og græsning, som tingsvidne omformelder.

Omkr. 1690: - Fra Hvidberg, Ørum og Lodberg Sogne - bl.a om præstens indtægter:

Offer: Hver Højtid 9 Sldr., og Sct. Hansrente af de 2 Sogne 14-15 Oste, men i Lodberg Sogn, som nogle fattige Fiskere bebo, nydes intet uden 2 Oste, 1 af Rotbøl og 1 af Svejgaard.

Anneksgaarde er her nu ingen af, den i Skovsted er af Sand fordærvet og den i Ørum har Amtsskriveren, Jens Hansen i Thisted, hævdet Dom paa til Viborg Landsting, for Kapellanens Enkes Restans og ikke min, som hun den Tid vel kundet betale, om (man) dermed rigtig havde omgaaest. / Jens Pedersen Schibsted.

Fra »Dansk Præstehistorie og Sognehistorie 1849-1949 s.751-753 :

Hvidberg Vesten Aa, Ørum og Lodbjerg Sogne:

Bl.a: - Lodbjerg er et af de Sogne ved Vesterhavet, der har lidt mest af sandflugt. Byen Skovsted, hvor præstegaarden laa og hovedgaarden Rotbøl, blev ødelagt sidst i det 17. aarhundrede. Kirken skal være flyttet 2 gange. 1755 var det ved Klemmebrev bestemt, at kirken skulle rives ned og beboerne henvises til Ørum Kirke, men den blev staaende. Før sandflugten var her store skove (præsten fik svin herfra i landgilde). Om sandflugten er nærmere fortalt i Thisted Amts Aarbog 1920 s. 148. Lodbjerg var selvstændig pastorat til 1555, og præstegaarden nævnes 1625. - s.753: Lodbjerg Kirke ligger meget ensomt, fjernt fra havet, omgivet af klitplantage. Kirken er en lille, lav sengotisk bygning fra 15. Aarhundrede af gule mursten.

(Nvl: - I ovenstaaende er visse oplysninger, der nok skal tages med et vist forbehold, eksempelvis om Lodbjerg Kirkes flytning 2 gange og om de store skove i omraadet før sandflugten. Det oplyses senere, korrekt (s.753), at Lodbjerg Kirke er en sengotisk Kirkebygning fra det 15.aarhundrede, - altsaa fra engang i 1400-tallet. Vi kan ved selvsyn konstatere, at der findes en tilmuret indgangsdør i nordsiden af kirken, og disse døre blev tilmuret paa et ret tidligt tidspunkt, og man har vel ikke genopført kirken et andet sted med en saadan sløjfet kirkedør, - saa, hvis kirken er flyttet 2 gange, maa det være sket før 1500-tallet. Paa Mors ydedes der, efter 1664 matriklen, ogsaa skovsvin flere steder, skønt skovene da for længst, - ja, for flere hundrede aar siden, var forsvundet, og det samme var sikkert ogsaa gældende for Thy.)

Fra Thisted Amts Historiske Aarbog 1920 s.148:

Lodbjerg Sogn har lidt uhyre stor skade ved sandflugten. I den nyere tid (1855) er der kun en by (ejerlav) tilbage i sognet, nemlig Tolbøl, samt gaardene Løgstrupgaarde og Svejgaard. Ialt i sognet 12 gaarde og 6 huse. De 3/4 af sognet er ødelagt af flyvesand. Der kendes endnu navne paa 2 landsbyer (ejerlav) og en herre-

gaard, som sandet har ødelagt, men naar man ser det betydelige omraade, som sandet nu ligger over, forstaar man ogsaa, at der sikkert maa være gaaet adskilligt mere med i købet. Det kan godt tænkes, at navnene paa klitstrækninger, bakker og lignende paa sine steder gemmer navne paa ødelagte landsbyer og bosteder. I Lodbjerg Klit lægger vi mærke til følgende navne: Følkjær, Torskjær, Porskjær, og det mindre smukke navn Lortpøt o.fl., hvoraf dog ingen kan antages at have været landsbynavne. Derimod er navnet Bodbjerg, der ligger mellem Lodbjerg og Hvidbjerg, muligvis et landsbynavn.

De to landsbyer, som vi endnu kender navnene paa hed Bøgstrup (maa være Løgstrup) og Skovsted. Om Bøgstrup ved man ikke noget videre, den nævnes ikke i de gl. matrikler. Allerede ved den tid maa Byen være ødelagt og forsvundet. Ogsaa 1555 er der ikke noget, som tyder paa, at der paa denne tid har været flere byer, end da den første matrikel udkom i 1664. I 1555 var der 16 gaarde og 2 boel i sognet, og i 1664 nævnes der 7 gaarde og 12 boel samt 8 gadehuse, med tilsammen 97 tdr. 7 skp. 2 2/3 fdk. hartkorn. Antallet af ejendomme er i 1664 omtrent det samme som i 1555; der er kun sket denne forandring, at en del af gaardene er blevet til boelssteder, men hvis der i de mellemliggende aar var forsvundet en landsby, ville antallet af ejendomme være mindre.

Ifølge matriklen af 1664 fandtes der ved denne tid 1 gaard og 8 boelssteder samt 3 gadehuse i Tolbøl By. En gaard kaldes Stor Løgstrup og et boel Lille Løgstrup. Gaarden Rotbøl havde 6 1/2 tdr. 1 1/3 fdk. hartkorn og skulle svare 1 td. smør til Vestervig. Endvidere nævnes gaarden Svejgaard med 7 1/2 tdr. 1 1/3 fdk. hartkorn.

Byen Skovsted nævnes 1421 og 1435. Det første aar omtales en gaard i Skoustedt, og 1435 nævnes 2 gaarde i Skoffstet vesten Aae. Den 30. maj 1566 udgaar kgl. befaling til Jytte Podebusk i Vestervig om ikke at befatte sig mere med Lodberg Præstegaard (laa i Skovsted), end Chr.III's skødebrev til hendes afdøde husbond, (bisp Knud Gyldenstjerne) paa Irup Gods, hjemler ret til, da sognepæsten Hr. Lau-

rits har klaget over, at hun gør ham hinder paa gaarden. Men fru Jutte gav ikke saa let køb; der maatte en dom til, inden hun gav efter. Den 1ste oktober 1566 faldt der rettertingsdom mellem fru Jutte Podebusk og Hr. Laurits, sognepræst til Lodbjerg Sogn, om Lodbjerg Sogns Præstegaard i Skoufstedt. Ved dommen tilkendtes præstegaarden præsten, med undtagelse af den aarlige afgift af 6 hestes gæsteri og 1 skovsvin, som tilskødedes hende ved skødet paa Irupgaard.

1664 var der 3 gaarde og 3 boel i Skovsted samt 5 gadehuse. En gaard, ejedes af Iver Krabbe, skal svare 6 tdr. byg, m.m. Den anden gaard ejes af Enevold Kaas og svarer 6 tdr. byg, 1 pd. smør, og 1 svin; hartkornet ansattes 7 tdr. 2 skp. Den tredie gaard hørte til Tandrup. Det er formentlig denne gaard, der har været præstegaard, thi fæsteren Peder Madsen giver til præsten i Hvidbjerg 6 tdr. byg, 1 svin og 6 tdr. havre; gaardens hartkorn er 6 1/2 Tdr. Det største boel ejedes af Vestervig og havde 6 tdr. 1 skp. 1 1/3 fdk. Hartkorn, afgiften var 4 tdr. byg, 2/2 fænød, 2/2 lp. flæsk m.m. Det næststørste boel hørte til Aalborg Hospital og havde 3 tdr. hartkorn og skulle svare 3 tdr. byg. Det mindste boel hørte til Tandrup, men fæsteren svarede 12 thyboeskæpper byg, 1 svin m.m. til Degnen i Hvidbjerg, hartkornet var 1 tdr. 3 skp. 1 1/3 fdk.

1688 reduceres hartkornet i sognet til 34 tdr. 1 album, og det er særlig Skovsted by, som det er gaaet ud over. Sandflugten maa have raset voldsomt ved denne tid, thi nu er 2 af gaardene i Skovsted øde, og præsten i Hvidbjerg har jorderne i fæste. De øvrige 4 ejendomme i byen synes ikke at have ret stor værdi, da deres hartkorn ansattes til henholdsvis 1 tdr. 4 skp. 3 fdk. - 2 skp. 3 fdk. 2 alb. - 2 skp. 1 fdk. Den sidste ejendom har degnen Thomas Nielsen i Hvidbjerg haft i fæste, og 1688 er Niels Thomsen, formentlig en søn af degnen, fæster af dette boel.

Det sidste vi hører om Skovsted By, er en synsforretning afholdt 1739 af herredsfogden Niels Winther af Villerslev m.fl. Om denne forretning hedder det, at man synede og eftersaa Skovsted Mark og Ejendom og afgav føl-

gende erklæring: »Har været hartkorn 2 tdr. 1 skp. 3 fdk. 2 alb., og markjorden, som dertil har været blev anset for ungefær 18-20 tdr. bygsæde; hvor de store sandblider og banker ligger vesten og norden for og desaarsag det hele jord, som forhen til sæd har været brugt, ganske med tykt sand overlagt og utjenlig til sæd, saa at den liden faaregræsning, som derpaa er tilbage, kan, saa snart vinden rører sig af vesten, endmere med sandflugt forødes og bedærves. Engen i Storkjær og den øvrige ejendom til Skovsted er ligesom Rotbøl Eng og ejendom af sandflugt og sand ødelagt. Faaregræsningen paa stedet ansattes til 1 skp. 2 fdk.; dog det synes med allerførste ligesom ved Rotbøl at ville ganske og rent af sand vorde bedækket«.

Rotbøl skal engang have været en herregaard, hvorfra familien af samme navn skal stamme. 1664 havde gaarden kun 6 1/2 tdr. 1 1/3 fdk. hartkorn, og Vestervig ejede gaarden. Fæsteren var sandsynligvis en bonde og hed Christen Michelsen. 1688 hed fæsteren Michel Christensen og hartkornet bliver nu ansat til 4 tdr. 6 skp. Michel Christensen er maaske søn af Chr. Michelsen. Sandflugtens ødelæggelse greb efterhaanden mere og mere om sig, og 1739 afholdtes en synsforretning, som viste, at nu var gaarden helt ødelagt: - »Synsmændene besaa først et lidet fald, kaldet Krop, som blev anset at have været 8-10 tdr. sædeland og af det bedste som dertil havde været, det befandtes nu ganske overlagt med sand og hverken nu eller nogen tid ventelig at komme til nogen slags sæd i brug, men tværtimod, at de smaa grønninger, som endnu ligger til syne, haver de store græsselige sandblider ved siden af sig, liggende saa, at den lille grønning dagligen trues med mere sand at blive overlagt. Dernæst besaa synsmændene et lidet fald østenfor, kaldet Alholm, ca. 4 tdr. bygsæd, - ligesom det forrige. Engen, som har ligget til Rotbøl og har haft navn af Storkjær, derover er nu en stor sø med sand ganske befyldt; denne sø er tilvokset formedelst en bæk, kaldet Korsbæk, hvor vandet har haft sin udgang af bemeldte Storkjær til Fladesøen, er nu af sand tilstoppet, saa at vandet desaarsag trænger sig op over eng, kjær og hede, som der-

ved ligger, saavel Rotbøls som Skovsteds ejendom, samt paa den anden side den paastøden- de Ørum Byes eng og ejendom, og ikke paa nogen maade bemeldte bæk til Fladesøen kan blive oprødet (oprenset) formedelst den idelige og store paaløbende sandflugt, som det igen straks tilstopper. Den øvrige ejendom til bemeldte Rotbøl er ganske overlagt med store sandblider eller banker, hvoraf de fleste er saa høje som kirketaarne, og det af det bare blanke sand, hvor slet intet klittag er eller tegn til at ville vokse. Stedet hvor bemeldte Rotbøl gaard har staaet, ligger vesten for bemeldte afsynede ejendomme og tæt under fornævnte store sandblider og ganske overlagt med sand, saa at stederne, hvor husene har staaet, er saa godt som ukendelige. Endelig har der ogsaa tæt vestenfor gaardstedet været en temmelig stor fersk sø, ganske dyb og fiskerig, som nu ej er kendelig, hvor har været, men ganske opfyldt og overlagt med store sandblider, og altsaa kan den liden faaregræsning, som nu paa fornævnte Rotbøl ejendom er, ikke efter skønsomhed takseres for højere hartkorn end 1 skp., hvilket dog synes med det allerførste ganske af sand at vorde til- dækket.« - Efter denne beskrivelse synes, at her- regaarden Rotbøl har ligget i en naturskøn egn, øst for en stor sø, men de kirketaarnhøje sand- banker har dækket det hele til.

Lodbjerg Kirke skal være flyttet et par gange for sandflugten, og i klitterne nordvest for kir- kens nuværende plads vises endnu stedet, hvor den skal have ligget. Knud Aagaard skriver, at kirken er flyttet for 100 aar siden, altsaa omkr. 1700, og i Trap hedder det, at flytningen fandt sted i begyndelsen eller i første halvdel af det 18de aarhundrede. Efter reformationen skulle Lodbjerg Kirke have været nedlagt, men den fik dog lov at blive staaende. Hvad aar kirken er flyttet, har jeg ikke kunnet faa oplyst, men det ser ud til, at den sidste flytning har fundet sted før aar 1700. I en regnskabspakke fra Aal- borg Bispearkiv ligger et regnskab for Lodbjerg Kirke fra 1690, og af dette regnskab faar vi at vide, at kirkens indtægter var 1 1/2 tdr. rug, 5 tdr. byg og 2 tdr. havre, samt 2 lam og 2 mark 4 skl. i penge. Udgiften til vin og brød var 1 daler 2 mark og til Christianshavns Kirkes

Udsnit af kort over Lodbjerg i Ørum Amt 1795.

opbyggelse 2 daler 15 skl., studieskat 1 mark 8 skl., og for messeklæder at toe og kirken at gøre ren 1 mark 8 skl. Nogen flytning omtales ikke i dette regnskab og heller ikke i andre kirkers regnskaber, som jeg har gennemset; særlig skul- le man tro, at den velhavende Jannerup Kirke havde ydet bidrag til hjælp ved flytningen af den fattige kirke, men eftersøgningen var for- gæves. 1723 hedder det om Lodbjerg Kirke, at den »paa bygning er temmelig ved magt, men kirkegaarden af sand ganske overhyllt og over- dækket, at der ikke er tegn til de dødes grave eller snart ikke vides hvor noget lig bedst kan vorde nedsat, ja, sandet gaar en del over vindu- erne paa murene op til taget, saa det er at befrygte, at kirken ganske af sand skal vorde øde.« 1724 meldte synsmændene, at »kirken er vel vedligeholdt og sidste aar fik god reparati- on, men er slet paa kirkegaarden af sandflugt, ganske over kirkedigerne og de dødes grave uden omkring og ind paa kirkens mur saa højt opstemmet, at præst og folk ofte med stor be- sværing er indkommen til gudstjeneste og ikke

synes længere at kan blive bestandig.« At kirken ved denne tid har behøvet en god reparation, synes ikke at tyde paa, at den har været flyttet eller opbygget nogle faa aar i forvejen. Mon ikke denne flytning ligger længere tilbage i tiden? Kalkmalerierne inde i kirken er vel ogsaa ældre end fra begyndelsen af det 18de aarhundrede. 1725 løber sandet over kirkegaarden, overhyller gravene, skjuler kirkediget og ligger op paa muren til vinduerne i kirken. 1728 er »hele kirkegaarden ganske overløben med sand, saa at det ofte har været besværligt at faa nogle lig i graven. Med sømning omkring kirken blev forsynet (fornyet) sidste aar, saa at nu ikke fejles, indtil Guds vejrlig, skulle skade gøre.« 1731 er »stætterne ganske øde af sandet, som i mange aar har ligget tykt over kirkegaarden og diget, men er nu næsten afblæst; vil Gud at den maatte blive fri for sand herefter, vil stætterne opsættes af nye og diget repareres.« 1763 meldes, at »Lodbjerg Kirke holdes nogenlunde vedlige af sin ejer, som er en bondemand navnlig Jens Simonsen, boende i en gaard ved Kirken, Svejgaard kaldet. Denne ganske liden kirke ligger midt inde i sandklitterne og trues med beskadigelse af sandet, hvorfor den allerede forhen er bleven flyttet fra et sted til en anden.« 1766 ejer Peder Moldrup til Vestervig kirken.

Fra Hvidbjerg, Ørum, Lodbjerg Sognes Kirkerregnskab - (Aalborg Bispearkiv):

1688 - Købes der bl.a. 50 tagsten til Lodbjerg Kirke.

1689 - Købes der nye alterbøger til kirkerne og derudover til Lodbjerg Kirke: »Læder til Klæberen i Klochen 10 skl.«

(En tilføjelse ved Lodbjerg Kirkes regnskab 1689): - »Hermed siden sidste regnskab, af Velædle hans Højærværdighed Dr: Christen Lodberig Biscop i Ribe hans Velædle Frue, til Lodberig Kirche et alterklede, en Messehagell och en Messesærch af Ny.«

1690 - Her nævnes bl.a., at der er købt voks af Michel Christensen i »Rotboll« for 7 1/2 mk. og af Claus Sørensen i Hvidbjerggaard for 5 mk. 8 skl.

Fra Dueholm, Ørum og Vestervig Amters Matrikel 1664:

Lodberg Sogn

bl.a: Rotbøll 1 Grd.

ejer: Joachim Irgens til Westervig
bruger: Christen Michelsen

1 Pd. Smør
18 Mk. Flesk
5 Skl. 1 Alb. Penge

6 1/2 Td. 1 1/3 Fdk.

Schousted Bye

2 Bolle: Niels Christensen, Poul Nielsen or Niels Michelsen

ejer: til Eyler Jacobsen

4 Td. Biug
2 Fenød
2 Pd. Flech
10 Skl. 2 Alb. Penge
2 Gies
4 Høns

6 Td. 1 Schip 1 1/3 Fd.

1 Grd.: Kirsten Sørensdatter nu Christen Poulsen.

Ejer: Iver Krabbe, Laurs Eisturp (Lave Madsen i Ejstrup, Hvidbjerg S. Mors)

6 Td. Biug

6 Td.

1 Grd.: Mads Poulsen or Jens Poulsen.

Ejer: Envoll Kaas

gifver til Envoll Kaas - 6 TD. Biug

Gifver til Laurs Eistup - 1 Pd. Smør

1 svin

7 Td. 2 Schip

1 Boell: Anne Pedersdatter og Anne Nielsdatter.

Ejer: Aalborg Hospital

3 Tdr. Biug

3 Td.

1 Boell: Jens Poulsen

Ejer: Thandrup

gifver til Degnen i Huidberig 12 Thyboeship
Biug

1 Hest bunden
1 ?
1 Svin

1 Td. 3 Skp 1 1/3 Fd.

1 Grd.: Peder Madsen
Ejer: Thandrup
gifver til Præsten i Huidberig 6 Td. Biug
1 Hest bunden
1 Svin
6 Td. Aur

6 1/2 Td.

**Fra Ekstrakt af Kommussionsforretningen
1682, hvorved Hartkornet for sandflugtsramt
Gods i Thy blev nedsat:**

Lodbjerg Sogn:

Rotbøll: 6 1/2 Td. 1 1/3 Fd. nu: 6 TD.

Ejer til Vestervig

Bruger: Kirsten Sørensdatte tilforn Christen
Michelsen

Schousted Bye:

1 Boell 3 Td. 2 2/3 Fd. nu: 4 Skp.

Ejer: Eiler Jacobsen och Medarvinger

Bruger Niels Christensen

1 øde Boell 1 Td. 3 Skp. 1 2/3 Fd. nu: ?

Ejer Degnen i Hvidberg

Bruger: Jens Poulsen tilforn

(1 Boell:) 3 Td. 2 2/3 Fd. nu: 3 1/2 Skp.

Ejer: Eiler Jacobsen och Medarvinger

Bruger: Anders Poulsen tilforn

Resten af Byen nemlig 3 Gaarde och en Boell
er Kongl. Mayst. for resterende Skatter tildøm-
bt och hiemfalden.

23 Td. nu: 2 Td. 1 Skp. 3 Fd.

Fra Matrikel 1688:

Lodbjerg Sogn

Rotbøll: 1 Grd. Michel Christensen 6 Td.

Ejer: Vestervig

Schousted

Ejer: Eiler Jacobsen or Medarvinger

1 Boell: Niels Christensen 4 Skp.

1 Boell: Anders Poulsen or Jøs Peersen 3 1/2
Skp.

**Efterfølgende Kongl. Mayts for resterende
Skatter tildømt:**

2 ødegaarde: er af forrige Ifver Krabe Jacobsen
och Envoll Kaasis Gods, som af Sandflugt
gandshe er ødelagt och Christen Poulsen or
Mads Poulsen paaboede. 1 Td. 2 1/2 Skp.

1 ødegaard: Ejer hafver verit Anexgrd. ilige-
maade af Sand forderfuet, som Poul Madsen
hafuer paaboet. 5 Skp.

1 ødeboels Jord: Hafuer ligget till Aalborg
Hospital, Per Nielsen or Anne Nielsdatte paa-
boed. 2 Skp. 1 Fd.

1 øde Deine Wersted: gandshe af Sand ødelagt,
Mads Jepsen for lang Tiid siden i Brug hafde. 1
1/2 Skp.

Morsø Sdr. Herreds Tingbog 30-7-1666:

- Vunde at for Tingsdom stande Poul Nielsen
udi Schousted i Loubierre (Lodbjerg) Sogn udi
Thye i Hassing Herred og var venligen af Lave
Madsen i Eistrup (paa Mors) begærende, at
han lovligen maatte kvittere den Gaard han i
og paaboer, formedelst han den ikke længere
for Armod kunde besidde. Hvorimod lovede
og tilforpligtede sig fornævnte Poul Nielsen,
at hvis (hvad) han var fornævnte Laue Madsen
skyldig, enten udi een eller anden Maade,
maatte han tage sin Betaling for udi Korn, som
til samme fornævnte Gaard er saaed, eller
Andet som kunde forefindes, uden nogen
Domb eller Rettergang i nogen Maader, - dog
dette efter Vurdering. Derimod skal fornævnte
Poul Nielsen besidde samme Gaard til Vor Frue
Dag, og saa strax derefter den at ryddeliggøre,
uden nogen Modsigelse i nogen Maader. - Og
stod fornævnte Poul Nielsen og fornævnte
Laue Madsen begge med hverandre til Veder-
maalsting.

**H.Støvring-Nielsen, »Hist.Aarvog Thy« 1967
s.408:**

1664 Niels Bodtzen var 1664 præst eller kapel-
lan i Hvidbjerg-Ørum-Lodbjerg sogne (han
nævnes dog ikke i Wibergs Præstehistorie),
men han underskriver Præstemandtallet til

Prinsessestyr i 1664 saaledes: - »Skovsted Præstegaard 6 October 1664 - Niels Bodtzen, egen Haand.«

Fra Hassing Herreds Tingbog 15 juli 1675:
Sognepræsten til Hvidbjerg-Lodbjerg-Ørum Sogne Hr. Jens Pedersen Skibsted opsiges bru- gen af sin Annex-Præstegaard i Skovsted, som ganske med Ager og Eng er fordærvet og øde af Sand. - Dateret Hvidbjerg Præstegaard d. 24 Juni 1675.

(nvl. kommentar:) - Tilsandingen af omraa- det er tilsyneladende tiltaget voldsomt i perio- den mellem 1664 og 1688 (Traps Danmark), idet antallet af gaarde er aftaget saaledes, at der kun var 1 egentlig gaard tilbage i 1688. - Læg mærke til, at præsten Hr. Jens Pedersen Skib- sted i 1675 benævner præstegaarden i Skovsted som en annex-præstegaard, hvilket normalt betød, at det ikke var en egentlig præstegaard, som præsten selv beboede, men derimod en gl. præstegaard fra den tid, hvor sognet var et pastorat med egen præst, men efter pasto- ratsammenlægningen er den blevet til en alm. gaard, som var bortfæstet, og hvoraf præsten modtog fæsteafgiften (landgilden). Præsten underskrev derfor brevet i Hvidbjerg Præste- gaard, hvor han sikkert selv boede. - Niels Bod- tzen underskrev i 1664 i »Skovsted Præstega- ard«, - men da han sandsynligvis kun var kapel- lan i pastoratet, har han boet i, den allerede da næsten øde, Skovsted Præstegaard, og præsten (eller hans enke) har sikkert selv boet i Hvi- dbjerg Præstegaard. - Min ane, kapellanen Niels Bodtzen, der tidligere havde været latin- skolehører ved latinskolen i Nykøbing, blev gift med Maren Christensdatter, en datter af præsten i Vestervig, Christen Poulsen Reesen, og de flyttede senere til Mors, hvor han blev kapellan ved Nykøbing-Lødderup-Elsø sogne.

- En anden lille og for mig interessant detal- je vedrørende sandflugten og beplantningssa- gen er, at en anden af mine fjerne aner, godse- jer Friderich Hauch Stadel til Ullerup og Sø paa Mors, blev medlem af den »Kommission til Sandflugtens Bekæmpelse«, der efter kgl. for- ordning af 14-2-1838 nedsattes, og han og overførster, kammerjunker Jessen fra Randers,

var Rentekammerets tilsynsførende med beplantningen af sandflugtsstrækningerne og driften af disse og andre plantninger i Jylland, - der som oftest tilhørte byerne og amterne. Disse plantninger var, paa dette tidlige tids- punkt omkr. 1840erne, sikkert endnu kun af et ganske beskedent omfang. Man kan se af hans brevveksling med kammerjunker Jessen, hvoraf et par breve er bevaret, at de havde problemer med, hvortil deres breve skulle adresseres, for at de kunne afhentes af den anden, og hvor de kunne mødes i Jylland, naar de skulle paa inspektion. Vi maa huske, at paa denne tid fandtes der ikke telefon eller telegraf, og post- gangen var meget langsommelig, og en rejse fra Mors til f.eks Sønderjylland tog flere dage.

Fra andre kilder: - bla. min egen aneoversigt 125/7

- »Anders Pedersen, var fæster af Korsgaard i Heltborg Sogn, senere fæster af Rotbøl i Lod- bjerg Sogn, som han giftede sig til ved at ægte enken i gaarden, Elisabeth Michelsdatter. Han købte Rotbøl ved Ryttergodsets salg (omkr.1716), men maatte senere forlade den paa grund af skatterestancer. I 1722-23 rejste han til Hvidbjerggaard paa Mors, som han for- pagtede. Senere kom han til Skrandrupgaard i Sejerslev Sogn. Han blev kaldet, Anders Peder- sen Hvidbjerg, efter sin tid i Hvidbjerggaard. Anders Pedersen og Elisabeth Michelsdatter havde ogsaa en datter, Kirsten, der senere blev gift med gaardmand Falk Cortsen i Hessel- bjerg. Anders Pedersen var født i Heltborg Sogn i Thy 1685, søn af gmd. Peder Sørensen og hustru Kirsten Andersdatter«.

(nvl: - en løs teori:)

- Paa »Videnskabernes Selskabs Kort« fra 1795 ses det, at Flade Sø og den nuværende Ørum Sø, paa dette tidspunkt var en sammenhæn- gende sø og kaldtes Flad-Søe. - Er det mon her i den østlige del af Flade-Søen (nuv. Ørum Sø), at den af sand tilstoppede Korsbæk havde sit udløb ?

Videnskabernes Selskabs Kort viser ogsaa, at paa daværende tidspunkt, nordvest for Ørum Kirke, laa en ret stor sø. - Er denne sø mon

Rotbøls oversvømmede eng »Storkjær« og de omtalte engarealer mellem Skovsted og Ørum byer, - og har Korsbæk da dannet skellet mellem de to byers ejerlav ? - Hvis dette er rigtigt, saa maa Skovsted have ligget vesten for denne sø, og Rotbøl dermed ogsaa vesten for og lidt længere mod nord. I saa tilfælde kan vi maaske

antage, at Lortpøt er den tilsandede sø, der omtales som liggende »tæt vesten for Rotbøl«.

- Dette er blot en løs og udokumenteret teori og tanke, men det kunne maaske ved lejlighed undersøges, om der under Lortpøt findes gammel søbund.

Fuldskib »Asgerd« i december 1918

Af Arne Eskesen

Nedenstående beretning er fra nu afdøde Arne Eskesen, Fanø; han vil være mange her på egnen bekendt, idet han var barnefødt i plantørboligen i Hvidbjerg vesten Å klitplantage. Han har tidligere skrevet til årbogen i 1984 og 1985 Det er således en gammel Thybodreng, der beretter.

I 1918 var jeg Letmatros på et stort sejlskib fuldskibet »Asgerd«. Jeg var et pænt menneske dengang og skrev dagbog. Et afsnit af dagbogen omhandler en dramatisk hændelse på rejsen til New York; det er nok besværlig læsning med fremmedartede ord. Men bemærk venligst, at den er skrevet i mit syttende år – det undskylder til dels at det er flabet på visse steder, der er ikke pyntet på skrivemaskinen fra originalen. (En fuldrigger eller fuldskib er et skib med rær på alle master.)

Ordret efter letmatrosens dagbog. Enkelte tilføjelser i < >.

16/12. Megen sargassotang de sidste to dage; måtte bruge håndlog. Skipperen ledede en sejlmanøvre i kæfert og bar skjorte. Frisk kuling. Middagsplads: 360 38' N., 730 17' V. På førstevagten: Bjærgede mærsejl m.m.

17/12. Hunden er rent ulykkelig. Den farer sammen hver gang, der kommer en sø over. - Jeg skal se at komme til køjs. Under disse for-

hold kunne man nemt blive snydt for en frivagt.

<Her var der et spring i dagbogen. Den fortsætter således: >21/12. Springet i dagbogen skyldes ikke dovenskab. Jeg har haft andet og vigtigere at bestille. John og jeg har i aften noteret dage og tidspunkter ned, så jeg tænker, jeg alligevel kan få det hele med.

Tirsdag d. 17/12 halsede vi i vagtskiftet kl. 13 og lå på stb. bov. Hun har lidt styrbord slagside i forvejen og er derfor lidt mere rank på den bov. Det regnede meget om eftermiddagen. Hun hev meget i det, men jeg tror nok, lasten lå fast.

Om aftenen skulle både udkig og police gå på poopen. Ragnar og jeg kom op kl. 18. Vi stod til luvart, lænet mod bestiklukafet. 18.05 så vi, der kom en stor sø, og vi sprang hen og hængte os i rigningen. Da hun var kommet over den sø, var hun begyndt at blive død. Da kastede hun nok det første af lasten. Kl. 19 var der allerede en del mere slagside, og nu gik det stærkt.

I vagtskiftet tog vi krydsstumpen, og i den korte tid, vi var oppe at gøre den fast, øgedes slagsiden kolossalt. Da vi kom ned, skulle storstumpen gøres fast. Nu lå læ lønning allerede under vand næsten hele tiden. To af os skulle over i læ og hente gårdinger og givtov. Det gik